

## **VI Konferencja „Badania naukowe w Pieninach 2005”**

VI<sup>th</sup> Conference on “Research in the Pieniny 2005”

KRZYSZTOF KARWOWSKI

*Pieniński Park Narodowy, ul. Jagiellońska 107b, 34-450 Krościenko n/D.  
e-mail: kkarwowski @interia.pl*

**Abstract.** The scientific conference took place from 2–3 June 2005 in Red Monastery (Czerwony Klasztor), Slovakia. Both parks, Slovak and Polish, are making efforts to include the Pieniny gorge on the UNESCO World Heritage List. The purpose of the meeting was to exchange views and expertise on “The Pieniny – world heritage?” During the conference scientific talks on the natural and cultural heritage of the Pieniny were given and posters reviewing recent research in the Pieniny were also presented. Moreover, two excursions were arranged including the trip to Dunajec Castle in Niedzica and to the Dunajec gorge.

### KONFERENCJA

Słowacki Pieninsky narodny park (PIENAP) i Klub Priateľov Pieninského národného parku, przy współpracy Pienińskiego Parku Narodowego (PPN), zorganizowali w dniach 2–3 czerwca 2005 r. w Czerwonym Klasztorze na Słowacji VI konferencję naukową z serii „Badania naukowe w Pieninach 2005” pod hasłem: „Pieniny – światowym dziedzictwem?”. Hasło nawiązywało do starań słowackiego i polskiego parku narodowego o wpisanie Przełomu Pienińskiego na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

Tradycyjnie na konferencję zaproszono wszystkich naukowców, którzy przez ostatnich kilka lat prowadzili badania naukowe w Pieninach, osoby zaangażowane w projekt UNESCO, przedstawiciele polskich i słowackich parków narodowych oraz grono przyjaciół Pienin. Pieniński Park Narodowy rozesłał 180 specjalnie na ten cel zaprojektowanych zaproszeń. Na konferencję przybyło

około 80 osób z Polski i około 70 ze Słowacji. Specjalnym gościem ze strony polskiej była Pani Aleksandra Waławczyk – Zastępca Sekretarza Generalnego Polskiego Komitetu ds. UNESCO. Z powodu choroby nie przybył Główny Konserwator Przyrody prof. dr hab. Zbigniew Witkowski, jeszcze niedawno pełniący funkcję Przewodniczącego Rady Pienińskiego Parku Narodowego.

Konferencję zorganizowano w ośrodku wypoczynkowym „Dunajec” w miejscu zwanym „Smerdzonka” w Czerwonym Klasztorze (Fot. 1). Budynek ośrodka pochodzi z czasów świetności XIX-wiecznego uzdrowiska o tej samej nazwie. Niedawno odnowiony pełnił rolę – w zależności od potrzeby – sali konferencyjnej, jadalnej lub wystawowej. Gustowna stylistyka wnętrza, letniskowo-uzdrowiskowe otoczenie, noclegi w domkach kempingowych oraz tradycyjnie już piękna pogoda przydała konferencji charakteru wypoczynkowego.

Pierwsi goście przybywali na miejsce obrad wieczorową porą dzień wcześniej, toteż dla niektó-



**Fot. 1.** Ośrodek wypoczynkowy „Dunajec” w Smerdzonce, Czerwony Klasztor, Słowacja. (Fot. K. Karwowski)  
 “Dunajec” holiday centre at Smerdzonka, Red Monastery (Czerwony Klasztor), Slovakia. (Phot. K. Karwowski)

rych z nich zorganizowano dojazd do Czerwonego Klasztoru spod dykcji Parku w Krościenku n/D. Na szczęście minęły już czasy, gdy przejazd przez polsko-słowacką granicę powodował dreszczyk emocji, niepewność oraz zbędną stratę czasu. Większość polskich gości dojechała na konferencję raniem następnego dnia.

#### SESJA REFERATOWA

Konferencję tradycyjnie podzielono na trzy części: w pierwszym dniu zorganizowano sesję referatową i posterową a w drugim – sesję terenową. Otwarcie sesji przez obu dyrektorów pienińskich parków narodowych nastąpiło o godz. 10.00. (Fot. 2, 3). Sesję prowadził starosta Starej Spiskiej Wsi inż. Julius Lojek. Dyrektorzy inż. Stefan Danko i mgr inż. Michał Sokołowski nawiązali do współpracy obu parków od 1932 roku, ale przede wszystkim od 1992 r., kiedy to Pieniński Park Narodowy zorganizował w Szczawnicy pierwszą z serii konferencji naukowych z okazji 60. rocznicy powstania

Parku Narodowego w Pieninach i Słowackiego Rezerwatu Przyrodniczego w Pieninach oraz 25. rocznicy powstania Pienińskiego narodnego parku (PIENAP).

W dalszej części wystąpienia obaj dyrektorzy wyjaśniali, skąd wzięto tytuł obecnej sesji: „Pieniny – światowym dziedzictwem?”. Wspominali dzień 8 maja 2003 r., kiedy to Rada Pienińskiego Parku Narodowego wyszła z inicjatywą, aby oba pienińskie parki narodowe wspólnie podjęły starania o wpisanie Pienin lub ich wybranego fragmentu na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO (uchwała nr 100/93). Dyrekcje od tamtego czasu poczyniły wiele w tym zakresie. Przez cały 2004 rok do chwili obecnej opracowywany jest wspólny wniosek do UNESCO, który miał być gotowy do końca 2005 roku<sup>1</sup>. Dyrektor M. Sokołowski wyra-

<sup>1</sup> Pod koniec 2005 r. zgłoszono do Paryża tylko wstępny wniosek, a złożenie właściwego projektu przesunięto na koniec 2006 r. lub początek 2007 r.



**Fot. 2.** Otwarcie konferencji przez dyrektora PIENAP Stefana Danko i dyrektora PPN Michała Sokołowskiego. (Fot. R. Remiszewski)  
Formal opening of the conference by the managers of PIENAP (Stefan Danko) and PPN (Michał Sokołowski). (Phot. R. Remiszewski)



**Fot. 3.** Sesja referatowa. (Fot. K. Karwowski)  
Lecture session. (Phot. K. Karwowski)



Fot. 4. Wykład prof. Krzysztofa Birkenmajera. (Fot. R. Remiszewski)  
Keynote speech by prof. Krzysztof Birkenmajer. (Phot. R. Remiszewski)

ził nadzieję, że obrady sesji rozwieją wątpliwości co do znaku zapytania widniejącego w tytule konferencji. Część referatowa miała dać odpowiedź na pytanie, czy Pieniny mają prawo ubiegać się o zaszczytny tytuł światowego dziedzictwa. Dlatego też referujący starali się przybliżyć gościom Pieniny w kontekście regionu cennego dla dziedzictwa kulturowego, a nade wszystko dziedzictwa przyrodniczego.

Pierwszym prelegentem był dr Jaroslav Zerola – dyrektor Centrum Programowania Projektów Środowiskowych w Bańskiej Szczawnicy Słowackiego Ministerstwa Środowiska Przyrodniczego. Referujący szczegółowo przedstawił projekt „Krasové doliny Slovenska”, dotyczący zgłoszenia jedenastu słowackich krasowych dolin na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO. Właśnie do tego projektu dyrekcje obu pienińskich parków narodowych pragną dołączyć dwunastą dolinę – Przełom Pieniński, aby

powstał wspólny, w więc mający więcej szans, słowacko-polski projekt.

Drugim prelegentem był prof. dr inż. Krzysztof Birkenmajer z Instytutu Nauk Geologicznych PAN w Krakowie, który przedstawił geologię i geomorfologię Przełomu Pienińskiego. Omówił jednostkę geologiczną, zwaną pienińskim pasem skałkowym, jej kulminację w postaci grzbietu Pienin oraz dolinę Dunajca w jej najciekawszym miejscu – Przełomie Pienińskim, określając go fenomenem geologicznym<sup>2</sup> (Fot. 4).

Po obu referatach wywiązała się dyskusja, w której pierwszym podnoszonym problemem było wątpliwe krasowe pochodzenie doliny Dunajca. Fakt ten mógłby nieść niekorzystne konsekwencje w przypadku pozostawienia dotych-

<sup>2</sup> Patrz – artykuł w niniejszym tomie: „Przełom Dunajca w Pieninach – fenomen geologiczny”.

czasowej nazwy projektu do UNESCO „Krasowe doliny Słowacji”. Prof. K. Birkenmajer zdecydowanie odrzucił krasową formę powstania przełomu, którą głosił jeszcze w XVIII w. Stanisław Staszic. Profesor miał nadzieję, że organizatorzy projektu zmienią jego nazwę, aby była zgodna z rzeczywistością<sup>3</sup>. Dr J. Zerola powiedział, że tym problemem zajmie się jego zespół.

Pani Aleksandra Waclawczyk – Zastępca Sekretarza Generalnego Polskiego Komitetu ds. UNESCO powiedziała, że wniosek powinien być tak skonstruowany i przedstawiony, aby zadowolić oceniających. Obecnie o wpisie na listę decydują dwie okoliczności. Po pierwsze uznanie przez międzynarodowych ekspertów, że miejsce posiada powszechną i wyjątkową wartość w skali światowej, wartym zachowania dla przyszłych pokoleń. Po drugie – przekonanie to powinno być oparte na posiadaniu przez wnioskodawców wieloletnich planów zarządzania tymi obiektami pod względem organizacyjnym, naukowym i finansowym. Plany te, tzw. *management plan*, powinny być dobrze pokazane w dokumentacji wniosku jako osobny załącznik. Pani A. Waclawczyk widziała problem powstania takiego wspólnego planu dla kilkunastu obiektów. Dodała, że dla wnioskodawcy zostanie się na listę UNESCO jest wielkim prestiżem, ale jest też wielkim obowiązkiem utrzymania obiektu w należyтым stanie.

Inż. Ivan Vološčuk powiedział, że ważnym czynnikiem wpływającym na powodzenie wniosku jest jego międzynarodowy charakter. Inny proponowany słowacki projekt o nazwie „Pierwotne lasy Słowacji”, chcąc zwiększyć swoją szansę, został poszerzony o stronę ukraińską, zmieniając nazwę na „Pierwotne lasy Karpat”. Potwierdził słowa przedmówcy, że równie ważnym elementem wniosku jest opis przyrodniczy obiektu jak i plan jego zarządzania.

Prof. Jan Dobrowolski z Katedry Biotechnologii Środowiskowej i Ekologii AGH w Krakowie

zwrócił uwagę także na wyeksponowanie roli edukacyjnej wnioskowanych obiektów, jako priorytetowych w ostatnim czasie dla UNESCO.

Po krótkiej przerwie mgr Michaela Timková z Muzeum w Starej Lubowli przedstawiła historię Zamagurza Spiskiego<sup>4</sup> a mgr Andrzej Siwek – Zastępca Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie, zaprezentował bogactwo dziedzictwa kulturowego Pienin.<sup>5</sup> Doc. dr Peter Jančura ze Słowackiej Agencji Ochrony Środowiska w Bańskiej Bystrzycy zreferował nie zawsze korzystną dla środowiska działalność człowieka w Pieninach.<sup>6</sup>

#### SESJA POSTEROWA

Po obiedzie rozpoczęto instalację plakatów w szybko przystosowywanej do tego celu sali głównej i holu recepcji, by o godzinie 17.00 rozpocząć kolejny punkt programu – sesję posterową. Na sesji prezentowano (jak w poprzednich pięciu sesjach) końcowe bądź częściowe wyniki badań prowadzonych w Pieninach w ostatnich latach. Ogółem wystawiono 61 posterów, w tym 49 z Polski i 12 ze Słowacji (Fot. 5). Streszczenia zamieszczono w specjalnie wydanym z tej okazji przewodniku. Komisja złożona z najbardziej obeznanych z Pieninami naukowców typowała najlepsze postery w czterech grupach tematycznych: przyrody nieożywionej, świata roślin, świata zwierząt oraz środowiska i kultury człowieka.

Zwycięzcami konkursu zostali:

– w kategorii badań przyrody nieożywionej dr Włodzimierz Humnicki z Instytutu Hydrobiologii i Geologii Inżynierskiej Uniwersytetu Warszawskiego z posterem „Badania izotopowe źródeł pienińskich”,<sup>7</sup>

– w kategorii badań świata roślin mgr Iwona Wróbel z Pienińskiego Parku Narodowego z po-

<sup>4</sup> Patrz – artykuł w niniejszym tomie: „Zamagurze – historia znana i mniej znana”.

<sup>5</sup> Patrz – artykuł w niniejszym tomie: S. Kołodziejki, A. Siwek „Dziedzictwo kulturowe Pienin polskich”.

<sup>6</sup> Patrz – artykuł w niniejszym tomie: „Činnosť človeka a krajina Pienin”.

<sup>7</sup> Patrz – artykuł w niniejszym tomie: „Badania izotopowe źródeł pienińskich”.

<sup>3</sup> W dniu 1 lipca 2005 r. w Bańskiej Szczawnicy, na roboczym spotkaniu projektantów wniosku do UNESCO oraz przedstawicieli słowackiego i polskiego parku narodowego, uzgodniono nową nazwę dla poszerzonego projektu obejmującego 12 obiektów: „Doliny mezozoiczne Karpat Zachodnich”.



**Fot. 5.** Wycieczka terenowa Przełomem Pienińskim. (Fot. W. Hołownia)  
Field trip in the Dunajec gorge. (Phot. W. Hołownia)

sterem „Dynamika roślinności łąkowej w Pienińskim Parku Narodowym w warunkach stosowania ciągłych zabiegów ochronnych”,

– w kategorii badań świata zwierząt dr Iwona Krysiak z Instytutu Ekologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Łódzkiego z posterem „Nowe dla nauki, rzadkie oraz nowe dla fauny Polski gatunki wodnych *Empididae* z Pienin”,<sup>8</sup>

– w kategorii badań środowiska i kultury człowieka mgr inż. Tomasz Jurkiewicz z Pienińskiego Parku Narodowego i mgr Marcin Guzik z Tatrzańskiego Parku Narodowego z posterem „Analiza zmian użytkowania ziemi na terenie Pienin w latach 1846–2004”.

Sesja posterowa trwała do godziny 21.00. Pobyt na tej części konferencji uczestnicy cenią sobie najbardziej, ponieważ w nieskrapowany

sposób można porozmawiać na różne nurtujące naukowców tematy. Część uczestników sesji oraz pracownicy PPN powrócili na noc do Krościenka.

#### SESJA TERENOWA

Następnego dnia, po zbiórce wszystkich gości przed ośrodkiem „Dunajec”, zarządzono dwie trasy wycieczek. Autokar z pierwszą wycieczką odjechał do Leśnicy, skąd uczestnicy przebyli pieszo dolinę Potoku Leśnickiego do Drogi Pienińskiej i dalej – „wzdłuż” Przełomu Dunajca – do Czerwonego Klasztoru. W trakcie wycieczki prof. Krzysztof Birkenmajer kontynuował swój wykład z dnia poprzedniego, przedstawiając *in situ* geologiczne i geomorfologiczne walory Przełomu Pienińskiego jako obiektu przyrodniczego wartego wpisania na listę UNESCO (Fot. 6). Wiadomościami z zakresu hydrologii wspomagał profesora doc. dr hab. Roman Soja.

<sup>8</sup> Patrz – artykuł w niniejszym tomie: „Nowe dla nauki gatunki wodnych *Empididae* (Diptera, *Empididae*: *Clinocerinae*) wykazane z Pienin”.



**Fot. 6.** Wycieczka na Zamek Dunajec w Niedzicy. (Fot. K. Karwowski)  
Trip to Dunajec Castle in Niedzica (Phot. K. Karwowski)



**Fot. 7.** Komisja oceniająca postery (Fot. M. Szostakiewicz)  
Poster Contest – the Committee judging the posters (Phot. M. Szostakiewicz)



**Fot. 8.** Wręczenie nagrody za najlepszy poster w kategorii nauk botanicznych Iwonie Wróbel z PPN. (Fot. K. Karwowski)  
Mr. Michał Sokołowski presents an award to Mrs. Iwona Wróbel (PPN), the winner of the Poster Contest for the best botanical poster (Phot. K. Karwowski)

Druga wycieczka pojechała autokarem na Zamek Dunajec w Niedzicy. Oprócz specjalnie zamówionej, przedłużonej trasy zwiedzania z przewodnikiem, uwagami na temat architektury obronnej podzielił się wieloletni konserwator zamku mgr inż. arch. Piotr Stępień z Wawelskiej Pracowni Konserwacji Zabytków (Fot. 7). Stamtąd, po przekroczeniu granicy w Łysej nad Dunajcem, wycieczka dojechała do rezerwatu etnograficznego w Osturni na Słowacji. Gospodarz zagrody opowiadał w zabytkowej izbie o życiu codziennym Rusinów w połowie XX w. Pobyt w tym pięknym i spokojnym miejscu zakończono przy stołach ustawionych na wolnym powietrzu, racząc się ciastem domowej roboty, kawą i kompotem.

Po powrocie do Czerwonego Klasztoru obie grupy spotkały się na polanie nad Dunajcem przy wspólnym poczęstunku. Tam też ogłoszono wy-

niki konkursu i rozdano nagrody dla autorów za najlepsze postery (Fot. 8). Podsumowano także całą konferencję naukową. Część osób zwiedzała klasztor. Około godziny 16.00 goście powrócili do Krościenka.

#### SUMMARY

On the 2<sup>th</sup> and 3<sup>rd</sup> of June 2005 the Slovak Pieniny National Park hosted in Red Monastery (Czerwony Klasztor) in Slovakia the VI<sup>th</sup> conference entitled “Scientific research in the Pieniny 2005”. The conference was organised jointly by the Polish and Slovak national parks in the Pieniny. Both parks are making efforts to include the Pieniny gorge on the UNESCO World Heritage List. The purpose of the meeting was to exchange views and expertise on “The Pieniny – world heritage?”



The conference drew approximately 80 participants from Poland and 70 from Slovakia. Among them were scientists who have recently conducted research in the Pieniny, representatives of Polish and Slovak national parks, people involved in the UNESCO project and friends of the Pieniny.

The conference was divided into three parts: the first day comprised lecture and poster sessions and during the second day two excursions were organized. The aim of the lectures was to answer the question “Whether the Pieniny can be considered for inclusion in UNESCO World Heritage List?” Therefore, the speakers tried to introduce the participants to the natural and cultural values of the Pieniny. In addition, the invited guests offered some practical advice to applicants for UNESCO.

The poster session showed results of scientific research conducted in recent years. 61 posters were

presented including 49 from Poland and 12 from Slovakia. The summaries of the posters are featured in the guide published on the occasion of the conference. Competition posters were judged in four categories: inanimate nature, flora, fauna and human culture and the environment.

On the next day two excursions were arranged. The first trip was along the Pieniny Road in the Dunajec gorge. During the trip prof. Birkenmajer talked about geological and geomorphologic values of the Pieniny gorge. The second trip started in Dunajec Castle in Niedzica and finished in Ostrunia ethnographic reserve.

The closing ceremony took place on the glade near the Dunajec river in Red Monastery (Czerwony Klasztor). During the ceremony the winners of the poster contest were announced and presented with their awards. Finally, the participants summarized the conference sessions.

